

In festo dedicacionis
ecclie. Sermo augusti
nisi lco p.

Quocensu
qz frs kmu.
altaris uel
templi festiuitate coli
mus? si diligenter atte
dim? quicqd i tēplis
manufactis agit? totū
i nobis spūali edifica
tione cōplet. Nō enī
mētitus est ille q dicit?
templū dei sanctū est:
qd' estis vos. Quibus
autē meritis? nisi per
graciā dei. meruim? fi
eri templū dei? Et ideo
quantū possum? labo
rem? ne deus noster in
templo suo. hoc est in
nobis iueniat. qd' ocu
los sue maiestatis offē
dat. S; habitaculum
cordis nrī euacuetur
vicijs? et virtutibz re
pleatur: claudatur dy

abolo. et apiat xpo.

Laboram? lē scā.
ut nobis bonoz
operū clauibz. ianuā
regni celestis aperire
possim? Sicut enī ma
lis operibz qsi qbulatā
seris ac uentibz. celestis
uite nobis ianuā clau
ditur: ita absqz dubio
bonis opibz aperitur.
Et ideo frs kmū unū
qsqz cōscienciā suā cōsi
deret: et quādo se aliquo
pccō vulneratū esse cog
nouerit? p̄us oraciōibz.
ieiunijs et elemosinis
studeat cōscienciā suam
emūdare: et sic eucaris
tiam p̄sumat accipe.
Qui enī agnosces rea
tū suū. se hūiliter ab
altari ecclie p̄ emūdaci
one uite remouere uo
luerit: ab illo etno cele
sti cōuiuio exōmunica
ri penit? nō timebit.

Si ad mensā **l. iij.**
cuiusq; potētis.
nemo p̄sumit cū uel
tib; inq̄natis accedere?
quāto magis a cōi
uio eterni regis idest
ab altari dñi. debet se
vniūsq; iudicē uel o
dij celo percussus. uacū
die veneno repletus.
cū hūilitate et reuerē
tia subtrahere. Hinc
enī scriptū est. Vade
p̄us redoliam tui tuo:
et tūc ueniens offeres
munus tuū. Et iterū
dictū est cuidā. Amice
quomō huc intrasti? nō
habēs uestē nupcialē?
Quo obmutescēte:
dictū est ministris.
Ligatis manib; ei? et
pedib;: mittite eū in
tenebras exteriores.
Ecce qualē sententiā
meritū audire: qui
ad cōuiuū nupcialē.

idest ad altare dñi.
aut ebriolus. aut ad
ulter. aut odiū in cor
de retinēs p̄sumit acce
dere. Tu. **l. iij.**
Auertat hoc a no
bis deus km̄i? et cōce
dat. ut mala ista. aut
nūq̄m uelim? admit
tere. aut si admilla
fuerit. sine ulla mora
p̄ penitentiā studeam?
sanare: et largiorib;
elemosinis festinem?
abluere? ne si forte cū
p̄ccōz scordib; ante tri
bunal eterni iudicis
uenerim?: ab illa eter
na ecclia. p̄etua exco
municacione separe
mur. **H**ec ergo cogitā
tes km̄i? tam casti.
tā sobrii. tā pacifici.
studeam? accedere ad il
tud altare: ut ab illo
etno altari nō meremur
excludi. **Qui**

3
enī ad istud cū secura
et mūda cōsciencia ve
nerit: ad illud qđ in
celis est. felici trāsmi
gracione pueniet. Tu.
veda i omelia **Nō est**
arbor bona. **¶ lō. v.**

Quia kmī sollemp
nia dedicaciōis
ecclie agim?: debem?
cōgruere sollempnitati
quā colim?: ut sicut
ornat is studiosi? eius
dem ecclie parietibus.
pluribz accensis lumi
naribz āplificato nu
mero lectionū. addita
psalmoz melodia. letis
ex more vigilijs noctē
transegimus: ita etiā
penetralia cordiū nrōz
semp necessarijs bono
rū operū. decorem? or
natibz. **S**emp i nobis
flāma diuine caritatis
ignescat: semp i sacru
ario pectoris nrī. celest

tiū memoria p̄ceptorū.
et euangelice laudacio
nis dulcedo s̄cā resonet.

Diligam? **lō. vi.**
frēs mei. toto cor
de decore domus eterne:
quā ex deo habem? in
celis. De loco habitacu
li glie ei? sedulo cogite
mus: et nos alterutrū
āmonere curem?. **V**nde
ante oīa petam? ab eo.
et hoc infatigabili in
tencione req̄ram?: ut i
habitare meream? in do
mo ei? oībus diebz vite
nrē. hoc est phēni vita
et luce felices. **Nō** sper
nit. nec despiciat peccē
pauperū. quādo hoc
qđ diligit ipē. p̄camur:
sed demēter exaudiens.
donabit nobis vidē bo
na sua i terra viuencū.
ihus xp̄c dñs nr. **lc. vii**

In illo tpe: **S. lucā.**
Ingressus ihus: pan

bulabat iericho. Et ecce
vir nomine zacheus: et
hic erat princeps pub
licanorum. et ipse diues.

Et reliquus. *Omni. veniabilis*

Que imposibile pluri

libilia sunt apud
homines: possibile sunt
apud deum. Ecce enim ca
melus deposita gibbi
sarcina. per foramen acus
transiit: hoc est diues et
publicanus. relicto onere
diuiciarum. contempto
censu fraudum: angustam
portam. arctamque viam que
ducat ad vitam. ascendit.

Qui mira deuotione fidei.
ad videndum saluatorem.
quod natura minus ha
buerat. per ascensum sup
plet arboris: atque ideo
iuste quamuis ipse roga
re non audeat. benedictio
nem dominice susceptionis
quam desiderabat. accepit.

Tu autem domine? *leo octaua.*

Iustice autem zacheus
quod interpretatur iusti
ficatus. credente ex gen
tibus populum significat: quod
quanto curis secularibus
occupatio. tanto flagi
cis deprimentibus erat frons
humilior. Sed abluitur est.
sed sanctificatus? sed iustifi
catus: in nomine domini nostri
iesu christi. et in spiritu dei nostri.
Qui intrante iericho sal
uatorem videre querebat.
sed pro turba non poterat.
quia gratie fidei quam mundo
saluator attulit. participare
cupiebat: sed inoli
ta vicioz consuetudo. ne
ad votum perveniret obsti
terat. Eadem namque turba
noxie consuetudinis. que
supra caelum clamante.
ne lumen peteret increpa
bat: etiam suspicientem
publicanum. ne iesum vi
deret. tacuit. Sed sicut
cecus. turbarum voces.

magis ac magis da-
mando deuiat: ita pu-
sillus necesse ē. turbe
nocentis obstaculū al-
ciora petendo trāscendat:
tigna reliquat: arbore
crucis ascendat. **lco ix.**

Sychomorus nepe
que est arbor fo-
liis moro silis. sed ala-
titudine prestas. unde et
a latinis celsa nūcipa-
tur: ficus fatua dicitur.
Et eadē dūica crux cre-
dentes alit ut ficus: ab
iārdulis autē uridetur
ut fatua. Nos autē p̄
dicam? iquit aplūs
ih̄m crucifixū. iudeis
quidē scandalū. gētibz
autē stulticiā: ipsis
vō uocatis iudeis atqz
gentibz. xp̄m dei v̄tutē
et dei sapienciā. Quā
videlicet arbore pusil-
lus statura zacheus.
quo exaltari possit al-

4

cedit: dū q̄libet hūilis
et pprie cōsciūs ifirmi-
tatis. cōfidens ī dnō p̄
clamat. **N**ichi autē
absit gl̄ari: nisi ī cruce
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i. **Infra**
octauā In una fena.

Iste s̄mo intulāt Ambrosi
s̄ magis videt magistral.

Morem quē **lco p̄ma.**
scā ecclia tenet ī
sollepn̄i dom̄ dn̄ice cō-
secratioē. nō esse cuius-
cūqz dignitatis ille cog-
noscat: qui āt̄ique remi-
niscens hystorie. memi-
nit. cū quāta celebra-
te tabernaculū testimo-
nij et tēplū a salomo-
ne cōstructū. dnō iubē-
te dedicatū sit. **N**ā cū
duodecī duces in signifi-
cacione duodecī ap̄loz.
vna die munera sua
ad tabernaculū detulit
sent? iussi sūt siguli.
sigulis diebz oblationē

sua offerre: quatenus et
festiuitatis splendor au-
geret: et significatioi
future. ipsa ueritatis
hystoria arderet. In
eo namque quod singuli per
singulos dies munera
sua obtulerunt: prefigu-
rabat. quod non in una
gente apostoli euangeliza-
turi maneret. sed singuli
singulas gentes euange-
lizaturi sortiretur. In
eo uero quod omnes eadem
munera obtulerunt: pre-
figurabat. quod apostolorum
doctrina concordans in edifica-
tione ecclesie conuinceret. **lco**

T horum figura ante **ij.**
quam pontifex basilicam con-
secraturus ingrediat. du-
odecim candelae in circuitu
accenduntur: per quod demon-
strat. quod in ea predicanda
sicut lucens et ardens apostolice
doctrina. Tunc illu-
minatis candelis. mos

est pontificem ad ostium acce-
dere basilice. deo et populo
subsequente: et ponere ter
super liminare cum uirga:
per quam potestas intelligitur
sacerdotalis. Cum ergo pon-
tifer uirga super limina-
re future ecclesie ter ponit:
ostendit quia sibi celi et
terre et inferni potestas
cedit. Unde et post pas-
sionem ostium aperit: quia si-
bi potestatem suam digne
conseruati. per aduersa re-
sistere non potest. **lco. iij.**

Q antat autem anti-
phona a pontifice.
dicente. tollite portas prin-
cipes uestras. et eleuamini
porte eternales: quia auc-
toritate diuina. imperat
pontifex demonibus sine
uicibus diuicibus. ut tollant
portas suas. quantum por-
te celestes eleuatur. Ap-
to uero ostio intrat pon-
tifer. cum deo et populo dicens.

pax huic domui: quia sancti
doctores ad hoc satagunt.
ut populus qui a deo discere
deuenerat per peccata. reconcilietur
per bonorum operum exercitia.

Clamat autem ter: ut
patris et filii et spiritus sancti
quorum una est diuinitas.
sit reconciliatiois equa
paritas. *In alia feria.*

Quod intrante *l. i.*
pontifice etiam.
clerus cum letania. sacer
dotes et leuite prostrati
in terra. ad deum clamant
per sacrificatioem ipsius domini.
hoc est quod dominus ante pas
sionem egit per discipulis.
et per fidelibus patrem exo
rans et dicens. *Pater*
sacrifica eos in nomine tuo
quos dedisti michi. *Dum*
autem pontifex in etiam
nouam. sacrificatur eam
ingreditur: et statim ad o
rationem se confert: apostoli
uocem complet. qui primum

omnes orationes posuit fieri
per omnes. Attamen eorum ad
huc typum tenet: qui ple
bem recte instruere incipi
unt. *Inde est quod surgens*
ab oratione. non salutat po
pulum. dicendo dominus uobis
cum: sed ad orationem cunctos
hortatur: nondum enim no
uellus populus. salutatio
ne sacerdotis dignum ha

Habetur. *l. i. scilicet.*
his rite completis.

incipit pontifex de sinistro
angulo ab oriente scri
bere alphabetum per pau
mentum. usque in dextrum an
gulum occidentis: atque ite
rum a dextro angulo orien
tis usque in sinistrum occide
ntale basilice. *Quid autem*
per alphabetum? nisi ini
cia doctrine sacre intelligi
conuenit: *Scribit ergo*
alphabeti ordine: cum
fidei docet simplicitatem:
et dicit cum apostolo. lac vo

bis potū dedi. Quatuor
autē anguli basilicę
quatuor plagas mūdi de-
signat: ad quas puenit
euangelij simplex et pura
p̄dicatio. que p̄ litteras
significat. In alphabe-
to enī nichil duplicata-
tis. nichil falsitatis incur-

Quit. Tu. lco. iij.
uod autē ab an-
gulo sinistro orientali.
in angulū dextrū occide-
tale. prior uersus desinit.
iterūq; orientalis dexter
ī sinistrū occidentale:
duplia figure aggaudet.
q̄a ī tali scemate crux fi-
gurat: ut doctine euan-
gelice. mors xp̄i semper
inserat. Angulus autē
sinister: iudaicus intelli-
git̄ p̄plus. Unde orien-
talis est: q̄a ex eo ortus
ē dñs. Peruenit autē
usq; ī angulū occiden-
tale dextrū p̄tifer scri-

bendo: q̄a cū dñs n̄r ex
iudeis sit ortus: mors
tamē ei a gentib; ē sus-
cepta. D; cōuersus ab
orientali dextro. reuertit̄
ad occidentale sinistrū:
q̄a cū plenitudo gentiū
introierit: tūc oīs isrl̄
saluus fiet. *In alia feia*

Scriptura l̄c̄ p̄ma.
quorū p̄dicta cū
virga sacerdotali pagi-
tur: q̄a p̄mutatio que
a iudeis ad gentes. et de-
nuo cōuersio que ī fine
scl̄i cōsumanda ē: per
opus sacerdotale. idest
p̄dicacionē p̄ficiat. Post
hec sacerdos ante altare
astans: uelut qui tūc
īchoat opari. nam p̄te-
rita uelut quedā phe-
mia fuere: dicit deus ī
adiutorū: adiūgens
glia sine alla. Hic nā
q; uersus doctorū est: cū
cōtra aereas potestates.

6
duros p scā ecclia sumunt
cōflictus. Nec dū tamē
laudibz dei alla adiun
gūt: qā adhuc ī labo
ribz se esse cōspiciūt. Al
leluja nāqz est vox exul
tationis. *lco scā.*

Post hec aqua bene
diat: cū cōmixtione sa
lis et cineris. Et aqua
quidē pplm. sal autē doc
trinā verbi diuini: cinis
autē cōsumacionē signi
ficat dñice passionis:
quā significabat cinis
vitule illi: que macta
ri iussa est ad expiatio
nē ppli. Aqua ergo bene
diat: et ut sacrificari
possit. sal ei cū cinere
miscet: cū ppli p pōtifi
cis officii ut sacrificari
possit. et verbo dei imbu
untur. et qlit xpō tāqm
capiti p ei' passionē cō
iūgantur. et sacrificent.
sufficiēter īstruūtur.

Fit autē crux sup aquā
ter ex sale et cinere: cū
docetur ppli. scē trinita
ti gratias referre. p sua
erudicione ac redēpicioē.

Huic vō *lco tertia.*
mixture apponit
vinū cū aqua: que duo
geminā in xpō pferūt
naturā: qā pplus p os
pōicatoris īstrui debet.
qd saluator nr. deus est
et homo. Post hec tin
git digitū sacerdos in
aqua. et facit cruce p
q̄tuor cornua altaris:
qd ecclie figurā pferit:
qā p q̄tuor mūdi car
dines dilatat: ut demō
stret eccliam mūdandā
esse p lauachū aque:
et p cruce passionem.
Bene autē p q̄tuor cor
nua: ut demōstretur
nullū exapiendū esse
a saluacione. Tu. *In*
Alia feria. lco p̄ma.

Post hec aspergit
pontifex altare sep-
te viabz. Septenario
vō numero plenitudo
significat^r spūs: ut de-
monstret^r q̄a baptizati
spūs sc̄i tribuit^r plenitu-
do. **P**ropus autē cū qua
eadē aqua spargit^r. her-
ba hūilis. que radiabz
suis. saxorū duriciā di-
cit^r penetrare: et iterio-
ribz pectoris medet^r inco-
modis: cū^r etiā asper-
sione imundicie debeant^r
i lege: significat huma-
nitatē xp̄i: que durici-
am nr̄e obstinacionis
cōfringit: passionesqz
nr̄as atqz imundicias
curare nouit. Aqua er-
go cū p̄sopo aspergit^r: cū
baptism^r passione xp̄i
sac̄ificatus ecclie tribuit.
Currit autē **l̄ō. ii.**
altare spargendo
eadē aquā: ut signifi-

cat doctores ocio nō in-
dulgere. sed eoz quos
dnō inicianerūt. mūda-
cioni semp operā dare.
Currit autē et totam
eccliam. et aspergit pie-
tes illi: ut demonstret
se omnē curā impendē
vtriqz sexu. oī etati. oī
dignitati. Deinde veni-
ens. iterū altare resper-
git sc̄d^r: et omnē ecclie-
liam: idcens nō solū de-
bere esse mūdātū quem-
piam a p̄cō operis. s̄
etiā cogitaciōis. **C**um
autē tertio eadē ecclia
aqua lustrat^r: a tertio
genē p̄cōz emūdaci de-
bere discernit^r idest lo-
cacionis. **l̄ō. iii.**
Canūt autē anti-
phona et psalm^r. exur-
gat deus: qui dyabolo
et ministris ei^r cōueni-
re posse credendus est.
Canūt autē antipho-

na qui habitat i adiu-
torio altissimi. i pteci-
one dei celi comorabitur:
asseretes nullu ptegi pos-
se ab eo: nisi eu qui i ei
adiutorio habitauerit.
In eo vo qd mittit po-
tifer ministros. qui in
circuitu basilice psal-
lat et aspgat: ipe uero
p media eccliam vadit
spargendo. i utraq pte
faciens cruce: apertu
dat indicu: qa potifer
adiutores sibi debet ad-
iungere: qui ecclie exu-
bias iuuet custodire.
Ipe vo p media eccliam
cospicius debet icedere:
omnes exemplo suo ifor-
mare. oibz sacnenta
crucis ingerere. Hoc aut
tuc bene agit: cu p di-
uina iuocatione. ut co-
summare possit qd incho-
at ipetrat. **V**nde hijs
pactis. ad orone se co-

7
fert. **In alia feia lco. i.**

Completa orone
et cantibus et oronibus.
conuertit potifer ad alta-
re incipiens anthiphona.
introibo ad altare: et
fundit qd remansit. de aq
purificacois ad basym
altaris: qa qd ipse ne-
quit. huiliter deo comit-
tit. **P**ostea extergit al-
tare de linteis: p qd intel-
ligit dnice passionis
exemplu. **L**inu nags de
terra orit: et magno la-
bore ad candore pducit.
Sic caro xpi orta de vir-
gine: varijs tribulaci-
onibus puenit ad candore
resurrectiois. **E**xter-
git ergo altare de linteis:
cu tribulaciones sacre
ecclie liniunt saluatoris
exemplo. **D**einde offert in-
censu: qa necesse e. ut
sacerdos qui salute ppli
sibi comissi dno comen-

dat: et p afflictione cor-
poris. et p itenacione il-
lud agat pie iterressio-
nis. Tu autē. **lco scā.**

Tertea mittit pōtifer
oleū sup altare. i medi-
o ex eo cruce faciēs: et
sup q̄tuor angulos: q̄a
p̄mū in iherlm. que est
i medio genaiū. supue-
nit donū sc̄i spūs: et
sic i ceteris mūdi pres-
deriuatū est. Recordat̄
autē pōtifer veteris
hystorie simul et minis-
terij: cū canit. Erigit ia-
cob lapidē in titulu: su-
dens oleū desup. In cir-
cuitu vō altaris aliū
sacerdos icensū ponit:
q̄a cū dñs nr̄ spm̄ sc̄m
sup eccliam missur̄ esset.
ap̄loꝝ chorus orōnem
ad dñm mittebat. Un-
git̄ autē bis altare o-
leo s̄plici. et tercio crū-
mate: q̄a tribz v̄tutibz.

gen̄ humanū decorat̄.
fide. spe. et caritate. que
est speciosior. Canit at̄
sacerdos fuso crismate.
ecce odor: q̄a capus sc̄e
ecclie diuisis v̄tutibz. su-
auē xp̄o cōfert odorem.

Deinde i circuitu **lco. iij.**
itu ecclie p̄ parie-
tes. cruce pollice de ipso
crismate pōtifer facit.
Altare quidē plinitur
sacra v̄ctione: parietes
autē signant̄ pollice:
q̄a illi qui potiori spūs
sc̄i debriantur munere.
magis ipinguat̄. Mi-
nores autē p̄ parietes
signantur: quibz suffiat
qd̄ lapides sint. et i ecclie
maneat v̄nionē. Ca-
nit iterea ancistes. sacri-
ficauit dñs tabernacu-
lū suū: q̄a dñs fecit ec-
cliam nō habere macu-
lā neqz rugā. Canit i-
terū lapides p̄ciosi oēs

8

muri tui: quia valde pa-
losi fuerunt qui scripturas
sacras. que sunt munici-
ones ecclesie. contulerunt. Ad
vobis crucem incensam super alta-
re facit: indicat quia gra-
tia diuina instantia oron-
um posita debent. Sed ne
ingrati munere suscepto
indigni simus: post ad-
orationem gratiarum actionem
sele deuotus submitit.
Post hec autem incipit an-
tiphonam. confirmat hoc de-
um gloria patris: obsecrans.
ut quod dono dei exeret:
usque in fine producat ad
honorem patris et filii et spiritus
sancti. **In alia feria libro primo:**
Post hec subdiacono
vel acolito lin-
theamina. uasa et orna-
menta ecclesie pontificia ben-
dicenda offerunt: quia mi-
nistros ecclesie necesse est
ad decorem ecclesie multa
conferre et varia. proprie

possibilitati congruentia.
Sed et dominus benedicat omnes
timentes se. pusillos cum
maioribus. Post hec va-
dit pontifex ad locum. in
quo reliquie cum vigiliis
fuerunt: et eleuans. por-
tat ad locum paratum: quia
pontifex pontificali. qui pro-
misit vado parare vobis
locum. cum magno honore
eleuat reliquias aiarum.
Cantatur autem et diuise
antiphone. tripudium sa-
licet et exultationem imi-
tantes angelicarum virtutum:
que aias exeutes de corpe
conuertuntur. usquequo in
debitis sibi mansionibus
recipiuntur. **Tu. libro sancti.**
Ingrediens autem pontifex
ecclesiam. dicit oronem:
postulans ut domum suam
dominus clemeter ingrediat.
et in suorum cordibus perpetua
constituat mansionem: quia
tunc maxime in eis mansi-

onē cōstituet: cū ipsū
nullū malū a corde iam
expellet. Venit autē ad
altare ubi recondende
sūt reliquie. et recondit eas
ī loco altaris: q̄a pōti
fer n̄r assistit vultui dei
p nobis: ut de ergastu
lo p̄sentis sc̄li liberatos.
collocet ī habitaculis
are celestis. Extendit
autē uelū inter se et po
pulū: q̄a nūc et ipse et
loca aīaz sc̄az secreta
sūt a visione mortalū.

Post hec uel **lco. iii.**
titur altare: q̄a
sicut dicit ap̄lus. opor
tet corruptibile hoc in
duere īcorruptionē.
Būdiat autē pōtifer
ipsū altare: cū unum
quēq; fidelū. dñs dig
na cōgratulatione fo
uet: eo qd̄ in hīs que
accepit. digna sese con
iūlatione tractauerit.

Reiunt autē pōtifer in
sacrariū. et induit se
uestimētis alijs post uel
tū altare: q̄a pōtifer
n̄r ad iudiciū ueniens.
nō sollempnibz induitur
uestibz: q̄a nequaquā
eternitatis sue gloriā de
monstrabit. Ornatur
ecclia: cū v̄tutū orna
menta unūq; ī resur
rectione demonstrabit.
Resplendet ecclia multis
luminaribz: q̄a stella
differt a stella ī clari
tate. Incipit cantor.
terribilis est locus iste.
Quid enī terribili est
die iudicij: Procedit
deinde pōtifer sollempni
ter. et fit officū cū oī
leticia: q̄a pacto iudi
cio videbit̄ sūmus pōti
fer facie ad faciem: et
erit leticia sep̄terna.

**Quīca ītra octāis dedica
tiois. lco p̄ma Bernard⁹**

9
i simone. Domestica. **Fl. i.**

Nonius homo
erat iacob: et
dormiens vidit
angelos ascendentes et des-
cendentes. **P**arū est hoc:
etiā dñm angeloz adesse
testat^r est dices. **V**ere
dñs est i loco isto: et ego
nesciebā. **M**irat^r etiam
graciā dignacois: quā
terribilis est aut locus
iste. **Q**uā euidētius cer-
tusq; karissimi ē dñs
i loco isto: ut nimirū nō
modo duo aut tres. sed
tā multi cōgregati i ipsi
noīe p̄seuerat. **T**erribilis
plane locus. et dignus
oī reuerēcia: quē fideles
viri ihabitāt: quē an-
geli s̄a frequētant: quē
sua quoq; p̄sencia dñs
ipē dignatur. **lco s̄a.**

Vere dñs est i loco
isto: ubi in eius
noīe angeli simul et ho-

mines cōgregātur. **Ce-**
terū in loco isto v̄e dñs
est: si tamē seruiam^r ei
i spū et veritate. **N**on
enī erat dñs apud eos
q̄bus dicebat. **Q**uōd voca-
tis me dñe. dñe: et non
facitis que dico. **T**estāt^r
s̄e littere. olim positi i
p̄diso. p̄mū adā: ut o-
peraretur et custodiret.
Sic sedus adā i ecclia
s̄oz i orto deliciarū. **S**i
quidē deliciae sue sūt: esse
cū filiis hoīm. **I**ta inq̄m
est i loco isto: ut operet^r
et custodiat. **P**orro an-
gelos ascendentes et des-
cendentes esse i loco isto:
patriarchalis ip̄a visio
manifestat. **A**scendentes
ut videat faciē patris:
descendentes ut p̄uideant

Quobis. **Iu. lco. iij.**
Quid ergo nos. quo
modo hic esse debem^r. in
qua reuerēcia stare in

*It b i smoe
votius.†*

loco isto. ubi deus est
operans et servas? an
geli ascendentes et descen
dentes. Quid parietes
istos. scōs dicē veream?
quos man? pontificū
tāns sacrificaverē milite
rijs. Ex tūc quoq; et de
inceps factariū ubi lec
tionū resultavit frequē
tia: scōrū orōnū mur
murauē suspiria? scōz
reliquiarū honoratur
p̄sencia: scōz spiritū
indefessa noscūt? vigila
re custodia. Sup muros
tuos iherlm ait dñs per
pphetā. Istiū custodes.
Est quidē *lō q̄ta.*
Ierlm. que
nec vicissitudines pati
tur. nec custodib; eget:
nobis potius custodes
necesse est diebz et nocti
bus deputari. Benign?
es dñe? nec hac fragi
li p̄tectione muroz po

tes esse cōtentus? s; ipsi?
hoīm p̄latis. angelicā
quoz custodia supponit?
Vitet ergo pietes hos ka
rissimi. et dia factos et
esse faciat. cōsecratio e
piscopoz. frequētia
scripturariū. istancia
orōnū. reliquie scōrū.
visitatio angeloz? mi
nime tamē eoz scōritas.
p̄pter se credenda ē hono
rari. quos nec p̄pter se
certū est sacrificari: qñ
immo scō est p̄t̄ corpa
dom? corpa p̄pter aīas.
anime p̄t̄ sp̄m ihabi
Hancem. *lō q̄ta.*
Estiuitas igitur
hodierna frēs tāto debet
esse nobis deuocior?
quāto familiarior. Nā
ceteras quidē scōz sol
lepuitates cū alijs ec
clesijs habem? cōmunes?
hec vō nobis sic p̄pria
est: ut necesse sit uel

*Dimo
euisse*

10
a nobis eā uel a nemi-
ne celebrari. Nostra ē.
q̄a de ecclia nr̄a: ma-
gis autē nr̄a: q̄a de no-
bis ipsis. Quid enī lapi-
des isti poterūt sanctita-
tis habere: ut eorū sol-
lemnia celebremus? Ha-
bent utiq; sanctitatē:
sed ppter corpa nr̄a. At
vero corpa nr̄a sc̄a esse
quis dubitat: que te-
plū sūt spūs sc̄a: **lco vi.**

Taq; sc̄a sūt aīe: ppter
inhabitantē spm̄ dei in
nobis. Sc̄a sūt corpa
ppter aīas: sc̄a etiā est
dom̄ ppter corpa. Mira-
bilis plane deus ī factis
suis: nō modo ī celestibz.
sed etiā in terrenis. Vtro-
buz enī sc̄os habet: et
ī utrisq; mirabilis est:
illos beatificans. istos sc̄i-
ficans. Quid mirabilius.
quādo qui p̄us vix p̄bi-
dūm cōtinere poterat a

luxuria. a crapula. ab
ebrietate. cetisq; similibz
vicijs: nūc ab eis cōtinet
tota vita sua. Quid ma-
ius miraculū. q̄m qd̄ tot
iuuenes. tot adolescētes.
tot nobiles ī carce apto
tenētur sine vīculis: so-
lo timore dei cōfici. **Tres**
aliē lōnes sumāt de o-
melia dñicali. C. In octā
dedicatiois. S̄mo augul-

Quam ep̄i. **Fl. p.**
Celebritas huius
cōgregacionis:
dedicacio est dom̄ orōnis.
Dom̄ nr̄az orōnū: dom̄
est dei. Nos ipsi edificem.
Edificacio habet labore:
dedicacio exultacionē.
Qd̄ hic fiebat quādo ista
surgebat: hoc fit modo.
quādo cōgregam̄ credētes
in xp̄m. Credendo enī:
q̄si de siluis et mōtibz.
ligna et lapides p̄ladūt.
Cū uero cathēzizātur.

baptizatur. iformatur:
taq̄ int̄ man⁹ fabricorū et
opificū dolant⁹. collinū
tur. cōplanatur. Verūp
tamē dom⁹ dei nō fiūt:
nisi q̄ caritate xp̄aginā
tur. **D**igna ista ⁊ lapides.
si nō sibi certo ordiē cohe
rerēt: si nō se pacifice in
necterēt. si nō se iūice cohe
redo sibi q̄dāmodo amaret:
nemo huc it̄raret. **lc. ij.**

Deinde quādo vides
ī aliq̄ fabrica. la
pides et ligna sibi bene
coherere: securus it̄ras:
ruinā nō times. **V**oles
ergo dñs it̄rare. et ī no
bis habitare: taq̄m edi
ficando dicebat. **M**an
datū nouū do vobis: ut
vos iūicem diligatis.
Veteres enī eratis: do
mū michi nōdū facieba
tis. **V**t ergo etiamini
de v̄e ruine vetustate:
vos iūicē amate. **C**ōsi

deret caritas v̄a edifica
ri domū istā: sicut pro
missū est orbi terrarū.
Cū enī edificaret⁹ dom⁹
post captiuitatē: psal
mus dicit. **S**antate dñō
canticū nouū. **Q**uōd ibi
dixit canticū nouū: hoc
dñs dixit mandatū no
uū. **S**antare enī amā
tis est. **Itē** **S**imo augusti.

Recte festa **lc. iij.**
hui⁹ dom⁹ salicet
ecclie colūt: qui se ecclie
filios esse cognoscūt.
Hec enī oīm credenciū
mater est: que natos
ad mortē. regenerat ad
salutē. **H**ec ē quidem
post synagogā vocata:
s; ante synagogā p̄mil
sa. **H**ec ī p̄mo hoīe p̄
figurata est. **N**ā sicut
ex latere adē eua fabri
cata est: ita hec ex cor
pore xp̄i et muliere. re
tempta creuit ecclesia.

11
Hec intra archam inun-
dante diluuiio seruata:
cruas bñficiū. et bap-
tismatis misteriu pre-
signauit. Hanc Sara ste-
rilis et desperata: in se-
nectute unico pignore
fecunda p̄cinuit. Ecclesia
enī uniuersa. idest diler-
tissimū deo pplm. secu-
lo iā senescente p̄genui-

Hec est regina illa:
de qua ad dñm dicitur
Astetit regina a dextris
tuis i uestitu deaurato:
circūdata uarietatibz:
idest diuisariū circūdata
p̄ciolo decore v̄titum.
Hec ē illa regina. que
uenit a ptibz ethiopiae:
audire sapienciā salo-
monis. S; hec nō tam
ab vna regione. qm ex
diuisis mundi ptibz re-
ges p̄itura cōuenit. Si-
cut etiā euangelista cō-

memorat. regina austra-
uenit a finibz terre: au-
dix sapienciā salomo-
nis. Venit ecclia ad re-
demptorē. et eruditore
suū: ut de stulticia erro-
ris. doctrinā p̄aperet
ueritatis. Tu. **lco q̄nta.**

De hoc plenius reg-
norū scribit hyl-
toria: ita dicens. Et in-
gressa regina iherusalē.
cū multo comitatu et di-
uicijs. cū camelis portā-
tibz aromata. et aurū
īfinitū nimis. et gemas
p̄ciolas. uenit ad salo-
monē: et locuta est ei
vniūsa que habebat i
corde suo. Venit ecclia
ex gentibz. et a finibus
terre. iponens finē cupi-
ditatibz vicijsq; trenis:
ut audiret sapienciam
uera pacifica. qui fecit
vtraq; vniū. Venit p̄-
ueteres et p̄phanas sup

stationes. audire et discere
de fidei illuinatione. et iu-
dicio futuro: de aie im-
mortalitate. et de spe re-
surrectionis et gloria. **lc. vi.**

Venit ergo in iherosolimam.
Cum multo comita-
tu: quia non cum una tantum
gente. sed cum iam totius
mundi gentibus. uenit. **Ve-**
nit exhibens digna mu-
nera christo: et hoc cum ca-
melis portantibus. id est ex
gentili populo uenientibus.
qui prius fuerat uiciorum
feditate distorti. et ma-
lorum onere curui. ac pec-
catorum prauitate defor-
mes. **Cum** hijs ingreditur
ad regem christum: exhibens
secum fidei aurum. pietatis
incensa preciosa. splendorum
et gemmarum. morum salicet
insignia. et ornamenta
uirtutum. **Locuta** est ei uniu-
ersa que habebat in corde
suo: quia manifestauit ei

occulta conscientie sue. in
confessione. et penitentie
precedentium delictorum. **lc. vii.**

Vidit ecclesia ex gen-
tibus congregata sa-
pientiam christi: id est post
carnalia instituta genti-
lium. post humanam et
aiale doctrinam philoso-
phorum. accepit intellectum
salutis et uite: et inspicit
spiritualium mirabilia bo-
norum. **Agnouit** fabrica-
torem celi et terre: et pote-
ntissimum humani generis
conditorem. **Vidit** et domum
quam edificauerat: id est
incarnationem hominis assump-
ti. **Vidit** et abos salo-
monis. id est illos de quibus
dicebat: meus abus est
ut faciam uoluntatem eius
qui misit me: uel abus
eius. id est altaris sacmen-
ta celestia. de quibus dicit.
panem angelorum mandu-
cauit homo. **lc. viii.**

Vidit et holomul-
 ta ei? oronū sine
 dubio. supplicacionūq;
 misteria: et obstupuit
 ubi vidit testimabiles
 diuicias dñi sui. Dixit
 qz ad regē. Verus ē ser-
 mo: quē audierā in ter-
 ra mea. Nō credebā nar-
 rantibz: donec ipā ueni
 et vidi oculis meis: qđ
 maiora sūt sapiētia et
 opa tua. qm̄ rumor
 quē audiui. Cū ergo
 puenit regina hec in
 eternā iherlm. et ingressa
 fuerit beatā regem. et
 gliam celestiu pmissoz:
 multo plura et magni-
 ficētia pspiciet. quā
 ei sūt in hac terra. per
 sacra eloquia. p pphetas.
 atq; p aplos nūciata.

Nūc ecclia **lco nona**
 tāqm̄ i speculo et
 in enigmate: tūc autē
 oculis suis videbit. id est

facie ad faciē. Tūc bea-
 ta et illustris aiā. iter
 stupendas remunerato-
 ris sui cōstituta diuicia-
 as: ineffabilibz regine
 hui? uerbis uti ad deū
 potēit dicez. Verus est
 sermo quē audiui i ter-
 ra mea sup sermonibz
 tuis: maiora sūt opa
 tua qm̄ rumor quē au-
 diui. Et reuera id qđ
 deus parat diligētibz
 se: fide nō cōprehendit.
 spe nō attingit. caritate
 nō capit: desideria et
 uota trāsgredit. Acq;
 potest: estimari nō po-
 test. Habebit de pcepta-
 one fructū: nō habebit
 de sacietate fastidiū. Tu.

In festo dedicatiois ecclie
i paschali tpe. legat om̄
supposita. In feialibus
diebz ifra octs. lcoēs ut
sup. (Dñica ifra octs
Simo bñ bernardi. lco. i.

Solomon rex glorio-
sus. et propheta
domini dauid scilicet.
religiosa cepit cogitaci-
one moueri: indignum
iudicans. quod nullam ad-
huc dominus sabaoth domum
haberet in terris: ipse uero
domum inhabitaret re-
gie dignitatis. Hoc ip-
sum frater daret nos cogita-
re fideliter: et uiriliter
effectui mancipare. Nam
licet deo placuerit cogi-
tatio illa prophete: opus
tamen reseruatum est salo-
moni. Jam uero o anima.
tu quidem sublimi in do-
mo habitas. que a deo
tibi fabricata est: uerum
hoc dico: quod sic contem-
puit. quod sic aptauit. quod
sic ornauit: ut glorio-
se et delectabiliter inha-
bitares in eo. Et et cepit
domum fecit: excelsum. ap-
tissimum. et decorum. Dico

autem sensibile huic. et
habitabile mundum. Non
ne ergo tu indignum re-
putas: ut tu ei templum
edificare distimules?

Propterea iam **100. ij.**
non tederis sompnum
oculis tuis. et palpebris
tuis dormitacione: donec
inuenias locum domus taber-
naculum deo iacob. Sed
ubi inuenit huius edificij
locus: Tribularet ualde.
et anxietur super me spiritus
meus: nisi quod audio. de
quodam dicente. quia ego et
pater ad eum ueniemus: et
mansione apud eum facie-
mus. Itaque iam scio ubi
paranda sit domus ei: quam-
to non capit eum nisi yma-
go sua. Itaque studeam
ei templum edificare in nobis:
primo quidem in singulis.
deinde in omnibus: quia nec si-
ngulos dedignatur. nec u-
niuersos. Primo igitur

13
studeat unusquisque ne dis-
sident a semetipso: quoniam
omne regnum in seipso di-
uisum desolabitur. et domus
supra domum cadet: nec
intrabit christus. ubi parie-
tes fuerint inclinati. et ma-
cerie depulsi. **C**aveat igi-
tur anima. ne a se invicem
dissident membra eius:
id est ratio. voluntas. ac-
que memoria. **S**it ergo
sine errore ratio: talem
enim voluntas amat. **S**it
et voluntas sine iniquita-
te: quoniam ratio tale appro-
bat. **S**it memoria sine
sorde: ut nichil in ea ma-
neat. quod non dignis pe-
nitentie fructibus deleatur.
Alioquin: conscientiam in qua
peccatum latet: et volun-
tas odit. et ratio execrat.

Bonum proinde **lco. iij.**
habituaculum deo pa-
rat: cui nec ratio detrep-
ta. nec voluntas puerita:

nec memoratio fuerit in-
quinata. **J**am vero sic se ex-
hibentibus singulis: etiam
nos omnes coniecti necesse
est mutua caritate. que
est vinculum perfectionis.
Nam cognicio perfecta in
hac vita haberi non po-
test: forsitan nec oportet.
In celesti quidem domo. cog-
nicio dilectionis est nutri-
mentum: hic vero esse pote-
rat detrimentum. **I**bi in-
cuncta erit cognicio: ubi
iam macula non erit. **I**lla
domus coniecta est firmius.
tamquam in eternum mansura:
hec tamquam tabernaculum
bellatorum. minus solide
copulata. **I**lla nimirum
domus est leticie: ista mi-
licie. **I**lla domus laudis:
ista orationis. **H**ec inquam
vebs fortitudinis nostre:
illa est civitas requiei nostre.
Propterea si victoriosi fue-
rimus hic. illic erimus glo-

rioli? habentes loco ga-
lee dyadema. sceptrū. et
palma p gladio. p lau-
to damide deaurata: p
torace stola iocunditatis.

*In octa dedicationis. Simo-
criste. lco p. t.*

Domus hec frēs
eterni regis op-
pidū est: sed obsessū ab
inimicis. Quotq̄ igit̄
ī ipsi? arma iurati sum?
triplicia nobis opus esse
nouerim? apparatu. ad
custodiā castri ei?: mu-
nitione videlicet. et armis.
et alimētis. Que ē ergo
municio? **M**urus cōti-
nencia: antemurale pa-
cencia est. **B**on? cōtinē-
cie murus: qui sic un-
diq; circūangit. ut nec
p oculoꝝ fenestras. nec
p ceteros sensus detur in-
gressus morti? bonum
antemurale pacencie:
qd̄ p̄mos hostiū sustinet

impetus. ut iter pluri-
ma temptamēta stem?
et p̄seuerem? iugiter ī
cōcūssi. **P**onitur ergo
ī ciuitate sua saluator
ipse murus et antemu-
rale: frās nobis a deo
patre iusticia: et p̄phē
pacencia: sicut idem ait.
dñs pacencia mea. **M**u-
rus inq̄m ponit? in cō-
uersatione. antemura-
le ī passione: ab oibz
et seculi et carnis p̄sen-
tis illecebris abstinentis:
et adūsa fortiter susti-
nens vniūsa. *lco scā.*

Oportet autē et
arma parare:
ad expugnandū viri-
liter inimicū. **G**rauis
quidē nobis ē ei? tēpta-
cio: sed lōge grauior ē
ei. nrā oratio. **N**ostra
sūplicitas. nrā miseri-
cordia. torquet eū. **H**u-
militatē nostrā non

14
Sustinetur: nostra caritate
vritur: mansuetudine et
obediencia cruciatur.
Jam vero nec fame verge-
ri possumus: ut hostibus
castrum tradere compellamur.
Quoniam gratias deo. nobis
alimenta non desunt. qui
et sermones et sacras lec-
tiones frequenter audimus:
et interdum spirituales devo-
tionis gustamus delicias.
Habemus et panem lacri-
marum: qui licet minus
sit suavis: optime ta-
men confirmat cor hominis.
Habemus et obediencie
panem. de quo loquitur do-
minus: meus inquietus ci-
bus est. ut faciam voluntate
patris. Habemus super
omnia de celo panem vivum:
in cuius fortitudine. omnes
adverse partes dicitur forti-
tudo. Tu autem **lco terna.**
Sic ergo munita est
domina castri forti-

tudo. ut nichil iam timere
oporteat: si tamen nec per-
ditores nec pusillani-
mes inveniamur. Nam perdi-
tores quidem sunt: qui in
castrum domini inimicos ei
introduce moliuntur. Depre-
hendimus interdum nonnul-
los. qui collocauti hostibus.
fedus pepigerunt cum mor-
te: ut molirentur quod in
eis erat. imminuere ordi-
nis disciplinam: in tepere
feruore: turbare
pacem: ledere caritatem.
Studete fratres. non attrahere
sed repellere vicia. que
cumque sint illa. seu carna-
lia seu spiritualia. seu etiam
secularia: ne perditoris
penam incurere mereami-
ni. Secundo etiam caute.
ne quis forte delectetur pu-
sillanimitate. fugiat
a munitione: ibi trepi-
dans timore. ubi non erat
timor. Quid prodest autem

si nec castrū p̄dare nec
retinere velis? s; sequis
et delidiosus in eo p̄ma
neas. Proinde tota vir
tute dilectissimi. castrū
dn̄i manu tenere labo
rem? domū istā. tota
deuocione. ei? misericor
die cōmittentes: ut ip̄e
nos custodiat ab oibz
insidijs inimicorū. qui
est b̄ndictus in secula
seculorū amen. Tu at̄
dn̄e? miserere nostri.

*Iste sūt lōnes de scā cru
ce legēde ī sextis ferijs ab
octā epyphie dn̄i usq;
ad magelīmā.
Ioh̄es crisostom? ī omel
riū. de scā cruce.
Prima feria sexta.
Lectio prima.*

S In nomine de
sideras ka
rissime cru
cis virtutē:
audi quāta dicē possū
ad ipsi? laudē. **C**ruix ē
spes xp̄ianorū? crux est
resurrectio mortuorū:
dux cecorū. baculus dau
dorū. **C**ruix ē cōsolacio
pauperū? refrenacio
diuitū? destructio sup
borū. **C**ruix ē male vi
uenciū pena: crux est
adūsus demones victo
ria. **C**ruix est pedagog?
adolescentiū? guberna
cio nauigantiū: port?
perditantiū. **lō scā.**
Cruix est murus
obscorū? spes
despatorū: requies tri
bulatorū. **C**ruix ē pater
orphanorū. defensor
viduarū: cōsiliarius
iustorū. **C**ruix est custos
puulorū? caput virorū.